

Františkovo slovo

č. 43

První postní kázání o. Cantalamessy: Obrátit se znamená uvěřit

Papež kooperativám: Podporovat ekonomickou poctivost v moři úskočné globální ekonomiky

Láska proměňuje všechno

Papež: Obviňovat sebe je základem křesťanské moudrosti

Přijeli jste ze zemí zbrocených krví, pozdravil papež biskupy z Hnutí fokoláre

Rodina: Prarodiče, první část

Papež: Nejvážnější nemocí starého člověka je opuštěnost

Papež: Zesvětštělé srdce nechápe nouzi druhých

Druhé postní kázání papežského kazatele, o. Cantalamessy

Papež: Probud'te víru pokřtěných nekřesťanů

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

První postní kázání o. Cantalamessy: Obrátit se znamená uvěřit

Vatikán. Papežský kazatel O. Cantalamessa zahájil v kapli apoštolského paláce ve Vatikánu cyklus postních promluv. Letos, jak sám oznámil, bude jejich tématem ekumenismus. Kázání pronesené včera za nepřítomnosti papeže a hlavních představitelů římské kurie, kteří konali každoroční duchovní obnovu mimo Řím, však ještě z tohoto tématu vybočovalo.

O. Cantalamessa v úvodu své promluvy řekl, že by chtěl využít nepřítomnosti Svatého otce a přednést pár reflexí o apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*, což by se – jak podotkl – neodvážil za jeho přítomnosti. Neměl ovšem v úmyslu „podat její systematický komentář, nýbrž poukázat na několik jejích ústředních bodů“.

„Exhortace napsaná po synodě o nové evangelizaci prezentuje tři vzájemně propojená ohniska: podmět, předmět a metodu evangelizace. Objasňuje tedy kdo evangelizuje, v čem spočívá evangelizace a jak je třeba evangelizovat.“

Papež František píše, že **každý pokřtěný je tím, kdo má evangelizovat**, tedy každý křesťan je podmětem evangelizace, a netřeba v tom jistě vidět nějakou novinku. Druhý vatikánský koncil to řekl jasně v dekretu o apoštolátu laiků (*Apostolicam actuositatem*). Novinku exhortace papeže Františka je třeba hledat ve výzvě, kterou se obrací ke čtenářům v jejím úvodu a která je myslím jádrem celého dokumentu – řekl dále o. Cantalamessa. Píše se tam: **»Zvu každého křesťana na jakémkoli místě a v jakékoli situaci k tomu, aby se hned navrátil ke svému osobnímu setkání s Ježíšem Kristem, nebo alespoň učinil rozhodnutí, že se s ním chce setkat a že ho bude každý den bez ustání hledat. Nikdo nemá sebemenší důvod myslet si, že se ho toto pozvání netýká« (EG, 3).**

„To znamená, že posledním cílem evangelizace není předání nějaké nauky, nýbrž setkání s osobou Ježíše Krista. Možnost takového důvěrného setkání vyplývá z toho, že zmrtvýchvstalý a živý Ježíš chce doprovázet každého věřícího tak reálně jako své učedníky cestou do Emaus; ba více, totiž tak jako byl přítomen v jejich srdcích, když se vraceli do Jeruzaléma poté, co Jej přijali v chlebu, který jim lámal.“

Abychom lépe chápali, co znamená realizovat osobní setkání s Ježíšem – pokračoval papežský kazatel - je třeba se alespoň letmo zamyslet nad tím, jak se v průběhu dějin člověk obvykle stával křesťanem. Zatímco v prvních stoletích církve bylo přijetí křtu výsledkem osobního rozhodnutí, které bylo vzhledem k možnému pronásledování spojeno s osobním rizikem, došlo po Konstantinově ediktu v roce 313 k určité změně. Křesťanství se nejprve stalo tolerovaným náboženstvím a záhy – počátkem 5. století – nařídil císař Theodosius II., že veřejné funkce může zastávat pouze ten, kdo byl pokřtěn.

„V regionech antické říše (zvláště na Východě a ve střední a jižní Itálii) už příslušnost ke křesťanství neplynula ani tak z rozhodnutí jedince, nýbrž společnosti. Také u takzvaných barbarských národů platil zvyk, že obyvatelstvo následovalo rozhodnutí svého panovníka. Když o Vánocích roku 498 přijal v Remesi od biskupa Remigia křest franský král Chlodvík, následoval jej všechen lid. To je důvod, proč Francie dostala titul »Prvorozená dcera církve«. Začala tak praxe hromadných křtů. Dávno před protestantskou reformací tedy platilo cuius regio, eius religio, tedy náboženství krále je náboženstvím celého království.“

Za takové situace – řekl dále o. Cantalamessa – byl důraz kladen nikoli na moment křtu a na způsob, jak se stát křesťanem, to znamená uvěřit, nýbrž na morální požadavky plynoucí z víry, na změnu mravů, tedy jinými slovy na morálku. To se pak radikálně změnilo v novověku oddělením státu od církve, důrazem na individuální svobodu a prosazováním radikální sekularizace.

Vraťme se však zpět k exhortaci *Evangelii gaudium* a podívejme se na to, v čem – podle papeže Františka - spočívá evangelizace. Říká to hned v první větě: **»Radost evangelia naplňuje srdce i celý život těch, kdo se setkávají s Ježíšem« (EG, 1).**

„Pokud nechceme, aby slova zůstala jenom slovy, musíme si v tomto bodě položit otázku: proč je vlastně evangelium zdrojem radosti? Je tento výraz jen pohodlným sloganem anebo odpovídá pravdě? A ještě předtím: proč se evangeliu říká evangelium, tedy euangelion, řecky radostná, dobrá a krásná zpráva? Nejlepší cestou k odpovědi na tuto otázku je najít si, kde v Novém zákoně tento pojem poprvé používá Ježíš. Marek na začátku svého evangelia stručně shrnuje toto zásadní poselství, když říká, že Ježíš přišel do Galileje, aby tam hlásal Boží evangelium: »Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu« (Mk 1,14-15).“

Na první pohled – pokračoval papežský kazatel – není tato zpráva veselá, nevyvolává radost. Zní spíše jako přísné nařízení, strohá výzva ke změně. Tak je nám to ostatně nabízeno na začátku postní doby při popeleční liturgii. Je tedy životně důležité pochopit správný smysl slov **»Obráťte se a věřte evangeliu«.**

„»Obráťte se a věřte« je tedy jedno a totéž; nejsou to výrazy dvou odlišných a po sobě následujících věcí. Obrátit se znamená uvěřit. Obráťte se tím, že uvěříte. Konstatuje to také sv. Tomáš Akvinský: *Prima conversio fit per fidem – první obrácení spočívá v úkonu víry (ST, I-II, q.113,a.4). Obrácení a spása jako by změnilo pořadí. Nikoli tedy: »obráťte se a budete spaseni«, ale spíše »obráťte se, protože jste spaseni, protože spása přišla za vámi.« Lidé se nezměnili, nejsou lepší nebo horší než dříve. Bůh se změnil a v plnosti času podle svého věčného plánu zdarma poslal lidem spásu.*“

Proto se tedy evangelium nazývá evangeliem: je zdrojem radosti – řekl dále o. Cantalamessa. Seznamuje nás totiž s Bohem, který nám z čiré lásky či milosti vyšel vstříc ve svém Synu Ježíši; s Bohem, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna, aby žádný kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3,16).

„Avšak neredukujeme tím evangelium pouze na dimenzi víry a na úkor skutků? Odpověď lze jednoduchou analogií z oblasti fyzického života. Dítě nemůže učinit nic proto, aby bylo v mateřském lůně počato. Potřebuje lásku rodičů, kteří mu předají život. Jakmile se však narodí, musí začít používat plíce, dýchat, sát mateřské mléko. Jinak život, který dostalo, zhasne. V tomto smyslu je také třeba chápat slova svatého Jakuba: »Víra bez skutků je mrtvá« (Jak 2,26), tedy bez skutků víra zahyne. Ne že by byla mrtvá předtím, ale zemře, protože není živena skutky.»

Tento důraz na syntézu víry a skutků prostupuje celou apoštolskou exhortací papeže Františka. Na jednom nedávném setkání s představiteli charismatické obnovy papež užil jako příklad k vysvětlení této syntézy popis toho, co se děje při dýchání.

„Nádechem se nabírá vzduch a výdechem se vrací ven. To je krásný symbol toho, co se má dít v duchovním organismu. Nadechujeme se vzduchu, kterým je Duch svatý, a to modlitbou, rozjímáním, svátostmi, umrtvováním, mlčením atd., a vydechujeme Ducha, když jdeme vstříc druhým, šíříme víru a dobré skutky. Postní doba, kterou jsme nedávno začali, je doba nádechu. Dýchejme proto zhluboka, naplňme Duchem svatým plíce své duše, a tak – aniž si to budeme uvědomovat – budeme možná trochu vydechovat Ježíše.“

28.2.2015

Papež kooperativám: Podporovat ekonomickou poctivost v moři úskočné globální ekonomiky

Vatikán. Papež František dnes v aule Pavla VI. přijal sedm tisíc zástupců Konfederace italských kooperativ z výrobních i nevýrobních sektorů. Dějiny italského katolického družstevnictví, jak zdůraznil Svatý otec, sahají do devatenáctého století. U zrodu zemědělských a peněžních družstev mnohokrát moudře stáli místní faráři, poznamenal. Církevní nauka vždy družstevnictví uznávala a cenila si ho, jak dokládají dokumenty Lva XIII., Pavla VI. či Benedikta XVI., pokračoval papež a přešel k dnešní úloze katolických družstev:

„V různých italských diecézích dosud družstevnictví poskytuje účinné řešení na problém nezaměstnanosti a sociálního znevýhodnění. Dnes je běžným pravidlem, že člověk při hledání práce uslyší: »Pojď pracovat do této firmy, 10 či 11 hodin práce za 600 euro. Nelíbí se ti to? Tak běž domů«. Za ním totiž stojí dlouhý zástup lidí, kteří hledají práci. A hlad nás přiměje k tomu, že bereme, co nám dávají, také práci na černo. Kolik mužů a žen, kteří dnes u někoho pracují v domácnosti, dostane jednou důchod?

Není snadné mluvit o penězích, připustil papež. A s odvoláním na sv. Basila z Césareje, církevního otce ze čtvrtého století, kterého později citoval také sv. František, označil peníze za „děblový výkaly“.

„Nyní to opakuje také papež: Peníze jsou děblový výkaly. Když se z peněz stane modla, řídí lidské rozhodování. A poté člověka zničí, dovedou k zavržení, učiní si z něj sluhu. Družstvo může s penězi správně nakládat a používat je ve službě životu, pokud se jedná o pravé družstvo, tedy takové, kde kapitál neovládá člověka, nýbrž člověk ovládá kapitál.“

V této souvislosti papež vyzval k boji proti falešným družstvům, která vystupují pod takovým jménem, avšak ve skutečnosti sledují lukrativní a leckdy nečestné cíle, podvádějí své členy, nevyhýbají se tržním manipulacím a korupčním tahům.

„Pokud je družstevnické hospodářství autentické a pokud má dostát své zásadní sociální funkci, (...) musí sledovat transparentní cíle. Má podporovat ekonomickou poctivost! Takovou, která hospodářství ozdravuje v moři úskočné globální ekonomiky. Pravou ekonomiku utvářejí lidé, kteří mají v srdci a myslí výlučně obecné dobro“.

- vyzdvihl papež František. V obsáhlé promluvě pak členům italských katolických družstev doporučil pěti konkrétních postojů. Vyzval je k podpoře zaměstnanosti nejslabších společenských vrstev, ke hledání nových forem sociálního zabezpečení, zejména zdravotnictví, ke snaze o sociální spravedlnost a osobnostní růst každého

družstevníka, k nalezení souladu mezi pracovními a rodinnými povinnostmi a konečně k uváženým investicím „dobrých prostředků do dobrých děl“.

„To je vaše pravé poslání, které vyžaduje tvořivou fantazii. Novými formami, metodami, postoji a nástroji bojujte proti „skartační kultuře“, kterou dnes prožíváme. Tento odpis člověka pěstují mocnosti, které drží v rukou ekonomicko-finanční politiku globalizovaného světa, v jehož středu stojí bůžek peněz.“

V samém závěru papež italské katolické družstevníky vybídl ke spolupráci s jinými typy družstevního sdružování a k poukazu na společné hodnoty.

„Existují katolická a nekatolická družstva. Ptám se ale: uchráníme si víru tím, že se uzavřeme sami do sebe? Tím, že budeme spolupracovat jenom mezi sebou? Nebojte se plánu na vytvoření družstevního spolku, nýbrž jej jako křesťané prožívejte ve své víře a na základě vlastní identity. Pokračujte v cestě se všemi lidmi dobré vůle. To je totiž křesťanské povolání, ke kterému je každý zván. Křesťanské hodnoty nejsou naším vlastnictvím, máme je sdílet s těmi, kteří sice nemyslí jako my, ale usilují o totéž, co my. Jděte proto s odvahou dál! Jste tvůrci, básníci. Kupředu!“

Angelus

1.3.2015

Láska proměňuje všechno

Drazí bratři a sestry, dobrý den.

Minulou neděli nám liturgie prezentovala Ježíše satanem pokoušeného na poušti, ale vítězícího nad pokušením. Ve světle tohoto evangelia jsme si znovu uvědomili svoji situaci hříšníků, ale také vítězství nad zlem nabídnuté těm, kdo se ubírají cestou obrácení, a jako Ježíš chtějí plnit Otcovu vůli. Tuto druhou neděli postní nám církev ukazuje **cíl** tohoto úsilí o obrácení, totiž **účast na Kristově slávě**, která září na tváři poslušného Služebníka, zabitého a vzkříšeného pro nás.

Evangelium podává událost Proměnění, která se řadí k vrcholu Ježíšova veřejného působení. Ježíš je na cestě do Jeruzaléma, kde se naplní prorocství o Božím Služebníkovi a dokoná Jeho výkupná oběť. Zástupy nerozuměly a v představě Mesiáše odporující jejich pozemským očekáváním Jej opustily. Myslely si totiž, že Mesiáš bude osvoboditelem z římského područí, osvoboditelem vlasti. Ježíšova perspektiva se jim nelíbila a opouští ho. Také apoštolové nechápou slova, jimiž Ježíš oznamuje vyústění svého poslání v oslaveném utrpení. Nechápu! Ježíš se tedy rozhodne ukázat Petrovi, Jakubovi a Janovi předzvěst svojí slávy, která Jej očekává po vzkříšení, aby je utvrdil ve víře a povzbudil je k následování na cestě zkoušky, na cestě kříže. Na vrcholu jedné hory, pohroužen do modlitby, se před nimi promění, Jeho tvář a celá postava se zaskví zářivým světlem. Tři učedníci jsou zděšeni, zastíní je oblak a shůry zazní stejně jako při křtu v Jordánu hlas Otce: „To je můj milovaný Syn, toho poslouvejte“ (Mk 9,7). **Ježíš je Syn učiněný Služebníkem, poslaný do světa, aby skrze kříž uskutečnil plán spásy a všechny nás spasil. Jeho plné přilnutí k Otcově vůli způsobuje, že Jeho lidství vyzařuje slávu Boha, který je láska.**

Ježíš se zjevuje jako dokonalý obraz Otce, zář Jeho slávy. Je dovršením zjevení a proto se vedle Něho objevují Mojžíš a Eliáš, kteří představují Zákon a Proroky a naznačují tak, že **všechno končí a začíná Ježíšem, v Jeho umučení a slávě.**

Vzkaz učedníkům i nám zní: „Toho poslouvejte!“ Poslouvejte Ježíše. On je Spasitel: následujte Jej. Naslouchání Kristu totiž vede k **přijetí logiky Jeho velikonočního tajemství** a k vydání se na cestu spolu s Ním, abychom ze svého života učinili dar lásky druhým v chápavé poslušnosti k Boží vůli, s odstupem od světských věcí a s vnitřní svobodou. Jinými slovy **je třeba, abychom byli připraveni „ztratit svůj život“ (Mk 8,35), darovat jej, aby všichni lidé byli spaseni.** Tak se setkáme ve věčné blaženosti. Ježíšova cesta nás vždycky vede k blaženosti, nezapomínejte na to! Ježíš nás vždycky vede k blaženosti. Vždycky tam bude kříž, zkoušky, ale nakonec nás vždycky dovede k blaženosti. Ježíš neklame, slíbil nám blaženost a daruje nám ji, pokud půjdeme Jeho cestami.

Spolu s Petrem, Jakubem a Janem vystupme dnes také my na horu Proměnění, setrvejme v kontemplaci Ježíšovy tváře, abychom přijali Jeho poselství, tlumočili je svým životem a mohli být rovněž proměnění Láskou. Láska je totiž schopna proměnit všechno. Láska proměňuje všechno! Věříte tomu? (*lidé odpovídají nezřetelně: Ano*). Zdá se mi, že tolik ne, podle toho, co slyším. Věříte, že láska proměňuje všechno? (*hlasitá odpověď: Ano*)... Kéž nás na této cestě provází Panna Maria, kterou nyní vzývejme modlitbou Anděl Páně.

Papež: Obviňovat sebe je základem křesťanské moudrosti

Vatikán. Je snadné soudit druhé, ale na křesťanské cestě lze konat pokroky jedině v moudrosti založené na obviňování sebe samého – kázal dnes papež František, který po duchovních cvičeních v minulém týdnu navázal na pravidelné ranní slavení eucharistie s účastí různých skupin věřících v kapli Domu sv. Marty.

Dnešní liturgická čtení byla zaměřena na téma milosrdenství. Papež nejprve zmínil, že „hříšníci jsme všichni nikoli teoreticky, ale skutečně“, a věnoval se „křesťanské ctnosti či schopnosti obviňovat sebe sama. Je to víc než ctnost, je to první krok toho, kdo chce být křesťanem.“

„Všichni jsme mistři, doktoři v ospravedlňování sebe samých. Říkáme: »Já jsem to nebyl. Ne, to není moje vina nebo ne tak docela. Věci se mají jinak.« Všichni máme vysvětlující alibi svých nedostatků, svých hříchů a často jsme schopni se tvářit nevinně »Já nevím. To ne já, asi někdo jiný«. Takto se v křesťanském životě vpřed nepostupuje.“

„Je snadnější obviňovat druhé“ – pokračoval papež – „ale pokusíme-li se jednat jinak, stane se něco pozoruhodného. Když totiž začneme vidět, čeho jsme schopni, cítíme nejprve nechuť, odpor, ale potom se dostaví pokoj a ozdravení. Když například objevím ve svém srdci závist – vysvětloval dále papež František – a zjistím, že kvůli této závisti jsem schopen druhého očernit a morálně zabít, pak pěstuji moudrost obviňování sebe sama. Pokud se nenaučíme tomuto prvnímu životnímu kroku, nikdy v křesťanském, duchovním životě nedosáhneme pokroku.“

„To je první krok: obvinít sebe sama. Bez toho, že bych to říkal. Jenom ve svém svědomí. Jdu po ulici kolem vězení: »Tihle si to zasloužili.« Víš ale, že nebýt Boží milosti, byl bys tam? Pomyslel sis, že jsi schopen udělat to, co oni, ba ještě horší věci? - V tom spočívá obviňování sebe samého, totiž neskrývat sobě samému kořeny hříchu, které jsou v nás, a spoustu věcí, kterých jsme schopni, byť nejsou vidět.“

Potom papež František poukázal na další ctnost: zahanbení před Bohem, tedy určitý typ dialogu, ve kterém připouštíme zahanbení nad svým hříchem a poznáváme velikost Božího milosrdenství:

„Tobě Pane, náš Bože, milosrdenství a odpuštění. Zahanbení mně a tobě milosrdenství a odpuštění. Prospěje nám, budeme-li tento dialog v postní době pěstovat a obviňovat sami sebe. Prosme o milosrdenství. V evangeliu říká Ježíš jasně: »Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec« (Lk 6,36). Kdo se naučí obviňovat sebe sama, je milosrdný vůči druhým. »Kdo jsem já, abych jej soudil, když jsem schopen konat horší věci?«

Věta »Kdo jsem já, abych soudil druhého« - řekl dále papež – odpovídá Ježíšově pokynu: „Nesudte, a nebudete souzeni, nezavrhuje a nebudete zavrženi. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno“ (Lk 6,37). Avšak nám – podotkl – se líbí soudit a očerňovat druhé...

„Kéž nám Pán v této postní době – uzavíral papež – daruje milost naučit se obviňovat sebe, uvědomovat si, že jsme schopni horších věcí, a říkejme: **»Smiluj se nade mnou, Pane, pomoz mi se stydět a obdař mne milosrdenstvím, abych mohl být milosrdný vůči druhým«.**“

4.3.2015

Přijeli jste ze zemí zbrocených krví, pozdravil papež biskupy z Hnutí fokoláre

Vatikán. Před dnešní generální audiencí papež František přijal v aule Pavla VI. biskupy, kterým je blízká spiritualita Díla Mariina, známého také jako Hnutí fokoláre. Šedesátka biskupů z 35 zemí, včetně České republiky, se v těchto dnech v Castel Gandolfu účastní 38. setkání biskupů, přátel zmíněného katolického hnutí. Zamýšlejí se nad tématem „Eucharistie jako tajemství společnosti“.

„Charisma jednoty, kterým se vyznačuje Dílo Mariino, je silně ukotveno v eucharistii, která mu dodává jeho křesťanskou a církevní povahu. Bez eucharistie by jednota ztratila pól božské přitažlivosti a redukovala by se na pocit, na výlučně lidskou, psychologickou a sociologickou dynamiku. Avšak eucharistie naopak zaručuje, že ve středu je Kristus a že jeho Duch, Duch svatý, podněcuje naše kroky a iniciativy, vedoucí k setkání a společnosti.“

„Protože je to jeden chléb, tvoříme jedno tělo, i když je nás mnoho, neboť všichni máme účast na jednom chlebě“ (1 Kor, 10,17), citoval papež z prvního listu apoštola Pavla Korinťanům. Jako biskupové, pokračoval, svoláváme společnosti ke dvojímu stolu, k hostině Slova a chleba života. To je naše zásadní služba.

„Biskup neshromažďuje lid kolem sebe nebo svých názorů, nýbrž kolem Krista přítomného ve Slově a ve svátosti Těla a krve. Ve škole Ježíše, dobrého Pastýře, který se učinil beránkem obětovaným a vzkříšeným, biskup shromažďuje jemu svěřené ovce a nabízí za ně svůj život tím, že sám na sebe přijímá formu eucharistického bytí. Tak se biskup připodobňuje Kristu, stává se živým evangeliem, Chlebem, který se láme za život mnohých v kázání a svědectví.“ V závěru papež poděkoval biskupům, kteří přijeli ze zemí zbarvených krví – Sýrie, Iráku a Ukrajiny.

„V utrpení, které prožíváte se svým lidem, zakoušíte sílu, která přichází od eucharistického Ježíše. Sílu jít dále sjednocení ve víře a modlitbě. Při každodenním slavení mše jsme s vámi spojeni, v modlitbě za vás nabízíme Ježíšovu oběť a z ní také čerpají sílu mnohé solidární iniciativy ve prospěch vašich církví.“

Řekl papež František biskupům – přátelům Hnutí fokoláre na dnešní audienci, které se účastnila také předsedkyně hnutí, Maria Voce.

Generální audience

4.3.2015

Rodina: Prarodiče, první část

Draží bratři a sestry, dobrý den!

Dnešní i ta příští středeční katecheze je věnována starým lidem, jimiž jsou v rodinném prostředí prarodiče, strýčkové a tety. Dnes se zamyslíme nad nynější problematikou jejich života a příští středu pozitivněji nad posláním, které je tomuto životnímu období vlastní.

Díky pokrokům v medicíně se prodloužil život, ale společnost se ve vztahu k životu „nerozšířila“! Počet starých lidí se zvýšil, ale naše společnosti se dostatečně nezorganizovaly, aby jim udělaly místo náležitou úctou a konkrétním ohledem k jejich křehkosti a důstojnosti. **Dokud jsme mladí jsme nakloněni starobu ignorovat** jako by to byla nějaká nemoc. Když pak zestárneme, zejména jsme-li chudí, nemocní a osamocení, začneme vnímat mezery společnosti, která je programována na efektivitu a staré lidi důsledně ignoruje. **A staří lidé jsou bohatstvím, nelze je ignorovat.**

Benedikt XVI. během návštěvy jednoho domu pro seniory použil zřetelná a prorocká slova, když řekl: „Kvalita společnosti – chci říci civilizace – se poměřuje tím, jak nakládá se seniory a jaké místo vyhrazuje ve společném životě starým lidem“ (12. listopadu 2012). Je pravdou, že pozornost vůči starým lidem charakterizuje civilizaci. Existuje v civilizaci pozornost vůči starým? Je pro ně místo? Tato civilizace půjde vpřed, pokud dokáže ctít rozvahu a moudrost starých lidí. Civilizace, v níž není místo pro staré nebo která je skartuje, protože jsou s nimi problémy, taková společnost v sobě nosí virus smrti.

Odborníci na Západě prezentují současnost jako *epochu stárnutí*: dětí je méně, počet starých lidí roste. Tato nevyváženost nás interpeluje a představuje dokonce obrovskou výzvu pro nynější společnost. Kultura profitu však nepřestává ukazovat staré lidi jako tíhu, „přítěž“. Nejenom neprodukují – uvažuje tato kultura - ale jsou břemenem. K čemu takové myšlení vede? K jejich skartaci. **Je ošklivé vidět staré lidi odstrčené, je to ohavné, je to hřích!** Nikdo se to neodvažuje říci otevřeně, ale jedná se tak. V tomto *návkyu na skartační kulturu* je něco zbabělého. Zvykli jsme si, že lidé jsou skartováni. Chceme odstranit náš zvýšený strach před slabostí a zranitelností, ale tak vyvoláváme u starých lidí růst úzkosti, že s nimi bude zle zacházeno a že budou opuštěni.

Již během své služby v Buenos Aires jsem se vlastnoručně dotknul této skutečnosti a problematiky: „Staří lidé jsou opuštěni nejenom materiálně. Jsou opuštěni egoistickou neschopností přijímat jejich omezení, která odrážejí naše omezení, v četných obtížích, které dnes musejí překonávat, aby přežili v civilizaci, která jim nedovoluje se jí účastnit, ani říci svůj názor a podle konzumního modelu, že »jenom mladí mohou být užiteční a těšit se z života«, nejsou ani bráni v úvahu. Staří lidé by měli být naopak pro celou společnost rezervou moudrosti našeho lidu. Staří jsou naší rezervou moudrosti! Jak snadno lze uspat svědomí, když chybí láska!“ (*Solo l'amore ci puo salvare*, Citta del Vaticano 2013, str. 83). A to se děje. Pamatuji si, že jsem při návštěvách domovů důchodců od mnoha z nich na otázku, jak se daří jim a jejich dětem, slyšel odpověď: »Dobře, dobře.« - Kolik máte dětí? - »Hodně.« - A navštěvují vás? - »Ano, ano, vždycky přijdou« - A kdy tady byli naposled? Jedna stará paní mi řekla: »Na Vánoce.« - A byl srpen. Osm měsíců, aniž by viděla děti, osm měsíců opuštěna! Toto se nazývá smrtelný hřích!

Jednou mi jako dítěti babička vyprávěla příběh o dědečkovi, který se při jídle ušpinil, protože nebyl schopen udržet lžičku s polévkou. A syn, tedy otec rodiny, se rozhodl odsunout jej od společného stolu a udělal mu zvláštní stůl v kuchyni, kde nebylo vidět, aby tam jedl sám, nebylo na něho vidět a nepůsobilo to rozpaky, když přišel někdo na návštěvu. Několik dnů poté tento otec přišel domů a našel svého nejmenšího syna, jak si hraje se dřevem a něco z něj vyrábí. Zeptal se jej: Co to děláš? - »Dělám stůl, tati.« - Proč stůl? - »Abych ti jej mohl dát, až budeš starý, a mohl jsi jíst.« - Děti mají více svědomí než my!

Církev má ve své tradici bohaté *zásoby moudrosti* a vždycky pěstovala kulturu blízkosti vůči starým lidem, ochotu srdečně a solidárně je doprovázet na této závěrečné životní etapě. Tato tradice je zakořeněna v Písmu svatém, jak dosvědčují například tato slova z knihy Sirachovcovy „Neopovrhuj řečí starců, neboť oni sami se učili od svých rodičů; právě u nich se přiučíš rozvaze a umění odpovídat ve vhodnou chvíli“ (Sir 8,9).

Církev se nemůže a nechce přizpůsobovat mentalitě nevšímavosti, a tím méně lhostejnosti a pohrdání vůči stáří.

Musíme probouzet kolektivní smysl vděčnosti, vážnosti, přívětivosti, aby se staří lidé mohli cítit součástí své komunity.

Staří jsou muži a ženy, otcové a matky, kteří byli před námi na stejné cestě, ve stejném domě a v našem každodenním boji o důstojný život. Jsou to muži a ženy, od nichž jsme dostali mnohé. Starý člověk není vetřelec. Staří jsme všichni, dříve či později, ale nevyhnutelně, i když o tom nepřemýšlíme. A pokud se nenaučíme zacházet se starými dobře, budou pak s námi jednat stejně.

Křehcí jsme tak trochu všichni, my staří. Někteří jsou však *obzvláště slabí*, mnozí jsou osamocení a poznamenáni nemocí. Někteří závisejí na nezbytné péči a pozornosti druhých. Učiníme tady krok zpět? Ponecháme je jejich údělu? Společnost bez *blízkosti*, kde se *nezištnost* a bezpodmínečné sympatie i vůči cizím vytrácejí, je společnost perverzní. Církev, věrna Božímu Slovu, nemůže tuto degeneraci tolerovat. Křesťanská společnost, ve které by blízkost a nezištnost už nebyly považovány za nezbytné, by spolu s nimi ztratila svoji duši. Kde není úcta vůči starým, není budoucnost pro mladé.

5.3.2015

Papež: Nejvážnější nemocí starého člověka je opuštěnost

Vatikán. Již podruhé v krátké době se papež František vrací k tématu stáří, jeho moudrosti a hodnotě, ale také nemoci a utrpení. Dnes promluvil k účastníkům plenárního zasedání Papežské akademie pro život, které se letos zabývalo uplatněním paliativní léčby.

„Biblické přikázání, které po nás požaduje úctu k rodičům, nám v širším smyslu připomíná úctu, kterou jsme povinováni všem starým lidem. K tomuto přikázání Bůh připojuje dvojitý příslib: „abys byl dlouho živ na zemi“ (Ex20,12) a „bylo ti dobře“ (Dt 5,16). Věrnost čtvrtému přikázání nám zajišťuje nejenom dar země, ale zejména nám jej umožňuje užívat. Moudrost, díky které uznáváme hodnotu starého člověka, je totiž tatáž moudrost, která nám povoluje, abychom si cenili četných darů, které denně dostáváme z ruky Boží prozřetelnosti, a tak byli šťastní. Přikázání nám odhaluje základní pedagogický vztah, který se utváří mezi rodiči a dětmi, starými a mladými, a který odkazuje k uchování moudrosti a náboženského učení a jejich předávání budoucím generacím. Ctít toto učení a ty, kteří jej předávají, je zdrojem života a požehnání.“

Naproti tomu Bible přísně kárá takové lidi, kteří své rodiče zanedbávají nebo s nimi špatně nakládají (srov. Ex 21,17; Lv20,9). Totéž platí o dětech, které své rodiče opustí a odsunou, když jsou staří a nepotřební, pokračoval Svatý otec.

„Boží slovo je stále živé. Dobře vidíme, jak je (čtvrté) přikázání naléhavě aktuální v současné společnosti, kde dokonce i v rodinách převažuje užitečnost nad svorností a nezištností. Naslouchejme tedy s pokorným srdcem Božímu slovu, které k nám přichází v přikázáních, a stále pamatujme, že přikázání nejsou vězeňská pouta, nýbrž slova života.“

Povinnost ctít otce a matku by dnes bylo možné tlumočit také jako povinnost k výsostné úctě a péči o člověka, který se kvůli svému fyzickému či sociálnímu stavu nechává umírat, anebo se mu ke smrti napomáhá, pokračoval papež.

„Lékařská péče má tedy ve společnosti zvláštní roli, protože dosvědčuje úctu, kterou jsme povinováni starému člověku a každému člověku vůbec. Zjevné výsledky a účinnost nemohou být jediným kritériem, podle kterého se řídí jednání lékařů, stejně jako jím nejsou pravidla zdravotních systémů a ekonomický zisk. Stát se nemůže domnívat, že by na lékařství vydělal. Naopak, pro společnost není nic důležitějšího, než chránit člověka.“

Staří lidé potřebují zejména péči svých rodinných příslušníků, zdůraznil Svatý otec. Lásku rodiny nemůže nahradit ani nejvýkonnější zdravotnické zařízení, ani nekompetentnější a nejmilosrdnější zdravotničtí pracovníci.

„Nejvážnější nemocí starého člověka je opuštěnost. A je to také největší nespravedlnost, jaké se na něm můžeme dopustit. Ti, kteří nám pomáhali růst, nemohou zůstat opuštěni, když potřebují naši pomoc, lásku a něhu.“

V samém závěru se papež dotkl tématu paliativní léčby. Vyzval studenty a odborníky, aby se specializovali v tomto typu lékařské péče, která není méně hodnotná pouze proto, že nezachraňuje život. Dělá totiž něco rovněž tak důležitého – docení člověka.

„Každá lékařská vědomost je skutečnou vědou v tom nejušlechtlejším smyslu slova pouze tehdy, když napomáhá dobru člověka. Tohoto dobra nelze nikdy dosáhnout v protikladu k lidskému životu a jeho důstojnosti.“

5.3.2015

Papež: Zesvětštělé srdce nechápe nouzi druhých

Vatikán. Zesvětštění zatemňuje duši, činí nás neschopnými vidět chudé, kteří žijí vedle nás, a jejich rány. Tak lze shrnout kázání papeže Františka při ranní mši v kapli Domu sv. Marty.

Papež komentoval podobnost (Lk 16,19-31) o boháči oděném do šarlatu a kmentu, který denně pořádal skvělou hostinu. „O tomto boháči - poznamenal – se neříká, že by byl zlý, možná byl zbožný. Snad se i modlil a dvakrát či třikrát za rok přicházel do chrámu podat oběť. Možná, že bohatě přispíval na kněze, kteří mu se svojí klerikální ustrašeností děkovali a usazovali jej na čestné místo. Nevšiml si však, že před jeho dveřmi byl hladový žebrák Lazar, plný vředů.“ Papež aktualizoval situaci boháče následovně:

„Když vycházel z domu... a možná odjížděl autem s tmavými skly, aby nebylo vidět skrz... Jeho duše, oči jeho duše však byly určitě zatemněny, aby neviděly. Díval se jenom do svého života a nevšímal si, co se děje kolem. Nebyl zlý, byl nemocný chorobou zesvětštění, které přetváří duše a odnímá jim vědomí reality, takže žijí v umělém světě, který si vytvářejí. Zesvětštění uspává duši. A proto nebyl schopen tento zesvětštělý člověk uzít realitu.“

A realitou je množství chudých, kteří žijí vedle nás:

„Mnozí lidé se těžce potýkají s životem. Těžce. Avšak mám-li zesvětštělé srdce, nikdy to nepochopím. Zesvětštělé srdce nechápe nouzi a potřeby druhých. S mondénním srdcem je možné jít do kostela, lze se modlit a konat spoustu věcí. O co však prosil Ježíš Otce při poslední večeři ve velebněské modlitbě? - »Otče, zachovej tyto učedníky, aby nepropadli světu a zesvětštění«. Je to subtilní hřích. Víc než hřích. Je to hříšný stav duše.“

Tento příběh – pokračoval papež – obsahuje dva soudy. Prokletí člověka, který důvěřuje světu, a požehnání tomu, kdo důvěřuje Pánu. Boháč se vzdaluje srdcem od Boha. Jeho duše je vyprahlá jako neúrodná země, kde nelze žít, protože zesvětštělí lidé jsou opravdu sami se svým egoismem. Boháč má choré srdce, které lpí na světě a světském životě, takže stěží mohl být uzdraven.

Kromě toho – dodal papež – na rozdíl od žebráka, který má jméno Lazar, boháč je beze jména. Neměl jméno, protože zesvětštělí lidé ztrácejí jméno. Jsou jenom blahobytným davem, který nepotřebuje nic. Světáci ztrácejí jméno. Boháč v podobnosti zemře, ocitne se uprostřed pekelných muk a žádá Abrahama, aby někoho ze zemřelých poslal varovat jeho žijící příbuzné. Abraham však odpoví: »Jestliže neposlouchají Mojžíše a Proroky, nedají se přesvědčit, ani kdyby někdo vstal z mrtvých«. Světáci – dodal papež – chtějí mimořádná zjevení, ale v církvi je přece všechno jasné. Ježíš mluvil jasně. Taková je cesta. V podobnosti se však objevuje útěšné slovo“ – dodal papež závěrem.

*„Když onen světský ubožák uprostřed pekelných muk prosí, aby mu Lazar přinesl trochu vody, jak odpoví Abraham? Abraham představuje Boha, Otce. Jak odpoví? »Synu, uvědom si...« Světáci ztratili jméno. I my, zesvětští-li naše srdce, ztrácíme jméno. Ale nejsme sirotci. Až do konce, do poslední chvíle je tu jistota, že máme Otce, který nás očekává. Svěřme se Mu. **Říká nám »Synu« uprostřed onoho zesvětštění. »Synu«. Nejsme sirotci.**“*

6.3.2015

Druhé postní kázání papežského kazatele, o. Cantalamessa

Vatikán. V kapli apoštolského paláce *Redemptoris Mater*si dnes ráno Svatý otec a jeho spolupracovníci z římské kurie vyslechli postní kázání o. Raniera Cantalamessy. Druhým tématem letošního cyklu věnovaného ekumenismu byl Východ a Západ před tajemstvím Trojice. Papežský kazatel nejprve připomněl, že **víru je třeba hlásat „hluboce proměněnému světu, který si klade jiné otázky než v době vzniku divergencí velkých křesťanských tradic a který smysl našich subtilních distinkcí buď vůbec nechápe anebo je jim na hony vzdálen“.**

„Doposud spočívala snaha o nastolení jednoty mezi křesťany v linii, která víceméně říkala, že je třeba se nejprve vyrovnat se vzájemnými rozdíly, aby bylo možné sdílet to, co je společné“. V ekumenických kruzích se nyní stále více prosazuje linie, podle níž je třeba sdílet to, co máme společné, abychom pak trpělivě a se vzájemným respektem řešili rozdíly.“

O. Cantalamessa zmínil v této souvislosti pojem „smířených rozdílů“, který často používá papež František, tedy rozdílů, které nejsou zamlčovány či banalizovány, a zdůraznil, že během letošních postních promluv samozřejmě nemíní podávat komplikované problémy v jejich úplnosti, nýbrž nahlédnout je spíše prakticky než spekulativně.

*„Budeme se nejprve potýkat s tajemstvím Trojice a začínat tak svůj výstup tou nejvyšší horou, Everestem víry. V prvních třech stoletích života církve, kdy se postupně vyvíjela její věrouka, bylo křesťanům vytýkáno totéž, co oni vytýkali pohanům, že totiž věří v různá božstva a tedy že jsou také polyteisté. Proto křesťanské Krédo, které ve svých nejrůznějších redakcích po tři staletí začínalo slovy Věřím v Boha (Credo in Deum), přijalo ve čtvrtém století drobný, ale významný dodatek: Věřím v **jednoho** Boha (Credo in unum Deum).“*

Právě koncem IV. století, pokračoval papežský kazatel, došlo ke křesťanské transformaci starozákonního monoteismu na trinitární monoteismus. Latiníci toto tajemství označovali slovy „jedna podstata (*substantia*) a tři osoby (*personae*); Řekové formulací „tři hypostaze a jedna *ousia*. Po ostré konfrontaci došlo mezi oběma teologiemi k úplné shodě, což svatý Řehoř Naziánský komentoval položením otázky: „Je možné si představit plnější shodu a vyslovit stejnou věc absolutněji, byť odlišnými slovy?“ (*Oratio* 42,15).

„Ve skutečnosti však jeden rozdíl mezi oběma způsoby vyjádření tohoto tajemství zůstal. Dnes se to obvykle popisuje tak, že Řekové a Latiníci vycházeli z opačných pólů. Řekové od božských osob, tedy od plurality, aby došli k jednotě jejich přirozenosti; Latiníci naopak od jednoty božské přirozenosti, aby došli ke třem jejím osobám. Jeden francouzský historik dogmatu (Th. De Régnon) napsal, že Latiník považuje osobu za způsob přirozenosti, zatímco Řek považuje přirozenost za obsah osoby.“

Mnozí dnes i na Západě preferují řecký model, včetně mne – řekl dále o. Cantalamessa. Musíme však vzápětí dodat, že to neznamenaá popírat přínos latinské teologie. Pokud lze říci, že řecká teologie poukázala na správné pojetí a strukturu Trojice, pak latinské myšlení zvláště sv. Augustinem poukázalo na její zásadní obsah a duši, kterou je láska.

„Učiňme nyní krok vpřed a snažme se nahlédnout, proč má křesťanská víra zapotřebí udržovat průchodnost obou těchto cest k tajemství Trojice. Přibližně řečeno: církev potřebuje plnost ortodoxního přístupu k Trojici v jejím vnitřním životě, to znamená modlitbu, kontemplaci, liturgii a mystiku; a potřebuje latinský přístup k Trojici v jejím evangelizačním poslání ad extra.“

Podle papežského kazatele je však právě dnes více než kdy předtím zapotřebí, aby jak na Východě tak na Západě byl poznán a praktikován latinský přístup k tajemství trojjediného Boha, přičemž citoval slavný text sv. Řehoře Naziánského, popisujícího proces vedoucí k víře v Trojici:

„Starý zákon hlásal výslovně existenci Otce, zatímco existence Syna byla hlásána zahaleně. Nový zákon zjevil existenci Syna, zatímco božskou přirozenost Ducha svatého dal jen nahlédnout. Nyní je Duch přítomen mezi námi a zjevuje se nám zřetelněji. Nebylo tedy vhodné otevřeně hlásat božství Syna před vyznáním božství Otce a nebylo by ani bezpečné, kdybychom museli nést tíhu božství Ducha, dokud nebylo přijato božství Syna.“

Stejnou božskou pedagogii uskutečňuje Ježíš, pokračoval o. Cantalamessa. Říká přece učedníkům, že jim nemůže říci o sobě a o svém Otci všechno, protože by to ještě „neunesli“ (srov. *Jan* 16,12).

„Církev musí nacházet způsob, jak hlásat tajemství trojjediného Boha kategoriemi, které jsou vhodné a srozumitelné lidem dané doby. Tak to činili církevní otcové a antické koncily a zejména takto je nutno zachovávat jim věrnost. Stěží je myslitelné podávat dnešním lidem trinitární tajemství týmiž pojmy (podstata, hypostaze, subsistující vztahy), třebaže se církev nikdy nemůže zřeknout jejich užívání na teologickém poli a při prohlubování víry.“

Patrně nejlepší radu, jak přistupovat k tajemství trojjediného Boha, pokračoval papežský kazatel, nám dává sv. Augustin:

„Když chceme přeloučit mořský záliv, říká, není nejdůležitější postavit se na břeh a snažit se dohlédnout na ten druhý, nýbrž nastoupit na loď a vydat se k němu. Stejně tak pro nás není nejdůležitější spekulovat o Trojici, ale zůstat ve víře církve, která je loďkou vozoucí nás k Ní. (srov. *De Trinita IV,15,20*). My nemůžeme obejmout oceán, ale můžeme na něj vyplout. Jakkoli se snažíme, nedokážeme svou myslí pojmut tajemství Trojice, ale můžeme učinit něco ještě krásnějšího, totiž vstoupit do něho!“

Existuje jeden bod – zmínil ještě v závěru o. Cantalamessa – ve kterém jsme jednotní a svorní, bez rozdílu mezi Východem a Západem, a tím je povinnost a potřeba se Trojici klanět. Jedině adorací skutečně praktikujeme – nikoli slovy, ale skutky – apofatismus, tedy negativní teologii, to znamená ono pravidlo pokorného omezení naší řeči o Bohu, když mluvíme tím, že nemluvíme. Podle nádherného oxymóron sv. Řehoře Naziánského se Trojedinému Bohu klaníme „hymnem mlčení“ (*Carmi* 29).

6.3.2015

Papež: Probud'te víru pokřtěných nekřesťanů

Vatikán. Papež František se dnes setkal ve zcela zaplněné aule Pavla VI. se členy katolického hnutí Neokatechumenátní cesta. Konkrétně s 220 rodinami a jejich celkem 600 dětmi, které v nejbližších dnech odejdou na misie do osmi zemí světa (Papua Nová Guinea, Čína, Vietnam, Kosovo, Ukrajina, Německo a Francie). Audience byla jako obvykle provázena dobrou náladou a charakteristickými zpěvy tohoto hnutí. Petrův nástupce hned v úvodu své promluvy zmínil, že „posláním papeže je utvrzovat bratry ve víře. Dnes – řekl - vás utvrzuji ve vašem poslání, podporuji vaše poslání a žehnám vašemu charismatu“. Potom papež ukázal na Kika Arguella, vůdčí postavu tohoto hnutí, který stál vedle něho, a s úsměvem dodal:

*„Činím tak ne proto, že mi on zaplatil! (smích, potlesk) Činím tak proto, že chci. Jděte tedy v Kristově jménu do celého světa a nestě Jehu evangelium. **Kristus vás předchází a doprovází a Kristus dokončí spásu, jejíž nositeli jste!**“*

Papež dále zmínil, že misie, na které se vydávají celé rodiny i s dětmi, někdy již dospělými, se uskutečňují na pozvání tamějších biskupů. Misijní skupinu tvoří vždy čtyři nebo pět rodin a kněz. Jsou to misie *ad gentes*. Mají tedy poslání evangelizovat ty, kteří nejsou křesťany, řekl papež a upřesnil:

„Nekřesťany, kteří nikdy neslyšeli mluvit o Ježíši Kristu, a mnohé nekřesťany, kteří zapomněli, kdo Ježíš Kristus byl a kým je, pokřtěné nekřesťany, které však sekularizace, zesvětštění a mnoho dalších věcí přivedlo k zapomnění víry. Probud'te onu víru!“

Dříve než slovy – pokračoval papež – **odhalujete svědectvím svého života jádro Kristova zjevení, že totiž Bůh miluje člověka natolik, že se pro něho vydal na smrt a byl vzkříšen, aby nám dal milost dávat svůj život druhým.**

„Toto velké poselství dnešní svět extrémně potřebuje. Kolik samoty, kolik utrpení, jaké vzdálení se Bohu je na četných periferiích Evropy a Ameriky a v mnoha městech Asie! Člověk dneška v každé zeměpisné šířce dnes velice potřebuje cítit, že jej Bůh má rád a že láska je možná! Křesťanské komunity mají díky vám misionářským rodinám zásadní úkol, totiž zviditelnit toto poselství. Jaké poselství? Kristus vstal z mrtvých, Kristus žije! Kristus žije mezi námi!“

Kromě povzbuzení konkrétních rodin, odcházející na misie, věnoval papež pozornost zmíněnému katolickému hnutí jako takovému:

*„Neokatechumenátní cesta stojí na třech dimenzích církve, jimiž jsou **Slovo, liturgie a společenství**. Poslušné a stále naslouchání Božímu Slovu; slavení eucharistie v malých komunitách po prvních nedělních nešporách, slavení nedělních chval v rodině spolu s dětmi a sdílení víry s ostatními bratry jsou tedy u pramene mnoha darů, kterými vás Pán obdařil (potlesk), jakož i četných povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu. Vidět toto všechno je útěšné, protože je to potvrzením toho, že Boží Duch je ve své církvi živý a činný také dnes a že odpovídá na potřeby moderního člověka.“*

Papež František v závěru zdůraznil, že **je nutné, aby církev přešla od pouze konzervační pastorace k pastoraci rezolutně misionářské**. „Často máme Ježíše uvnitř v církvi, ale nenecháme jej vyjít ven – dodal. To je to nejdůležitější, co je třeba učinit, pokud nechceme, aby vody v církvi byly stojaté,“ řekl mimo jiné Petrův nástupce na dnešním setkání s misionářskými rodinami z katolického hnutí Neokatechumenátní cesty. V různých zemích světa pěti kontinentů žije na 1100 těchto rodin, které mají 4 600 dětí.